

GARKALNE LAIKU LOKOS

1791. gada karte

No senvēstures līdz mūsdienām

Mēs neviens neprotam ceļot laikā, bet pateicoties zinātniekiem un vēstures pētniekiem, tomēr varam pakāpties soli atpakaļ un gara acīm paskatīties, kā te, uz šīs zemes bija pirms vairākiem tūkstošiem gadu.

Kad dosimies cauri Garkalnes mežiem, pievērsiet uzmanību reljefam. Vai tas jums neatgādina kāpas?

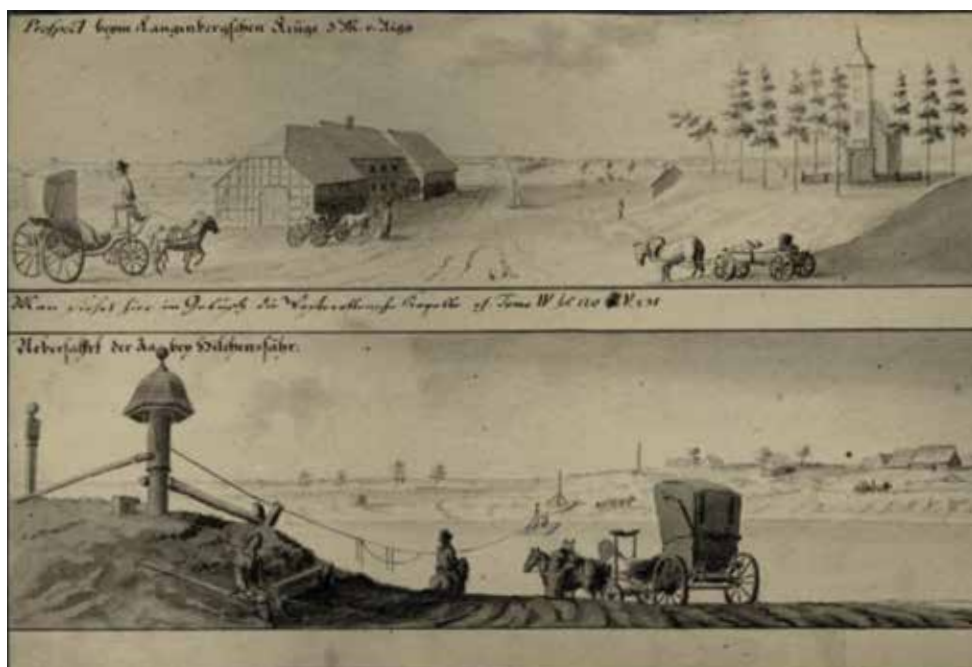
Pirms 13,7 tūkst.g.	šo vietu klāja ledājs, kas pamazām sāka kust.
Pirms 11,3 tūkst.g.	sāka veidoties lokālie pieledāja ezeri.
Pirms 10,0 tūkst.g.	izveidojās Baltijas ledus ezers.
Pirms 9,0 tūkst.g.	tas pārtapa par Joldijas jūru. (Mezolīts)
Pirms 7,5 tūkst.g.	atkal izveidojās Ancilus ezers. (Mezolīts – vidējais akmens laikmets)
Pirms 4,7 tūkst.g.	transformācija (Neolīts – vēlais akmens laikmets)
Pirms 3,5 tūkst.g.	tas pārtop par Litorīnas jūru (Bronzas laikmets)
Pirms 1,9 tūkst.g.	pēclitorīnas stadija (Senākais dzelzs laikmets)
Pirms 1,0 tūkst.g.	Limnejas jūra (Dzelzs laikmets)
Pirms 0,8 tūkst.g.	Baltijas jūra (Viduslaiki)
Pirms 0,12 tūkst.g.	Baltijas jūra (Dzintara jūra) (Jaunie laiki)

Ūdeņiem pamazām atkāpjoties, te parādās pirmie iedzīvotāji un tie bija lībieši. 12. gs. beigās parādās pirmie vācu misionāri, tad krustneši iekaro šīs „pagānu” zemes, sākās cietokšņu un piļu celtniecība. Lielākās apdzīvotās vietas mūsu apkārtnē bija Ropaži, Ādaži, Vangaži.

Senie laiki

Pēc ledus laikmeta beigām mūsu teritoriju klāja ūdens – veidojās pieledāja ezeri un jūras. Kad tās atkāpās līdz mūsdienu Baltijas jūras krastam, palika smilšu kāpas, kas pamazām apauga ar kokiem.

1791. gada kartē redzams, ka mūsu tagadējo teritoriju klāja meži, bet vecais pasta ceļš uz Sanktpēterburgu gāja gar Gaujmalu, cauri Langebergai, garām baznīcai un Garkalnes krogum, bet pie Iļķenes pārceltuves šķērsoja Gauju, aizvijās līdz Englārtei (Raganai) un tālāk.

Augšā pa labi - Langebergas (Garkalnes) koka baznīca, celta 1739. gadā.

Augšā pa kreisi - Langebergas (Garkalnes) krogs.

Apakšā - Iļķenes pārceltuve, netālu atradās Iļķenes muiža.

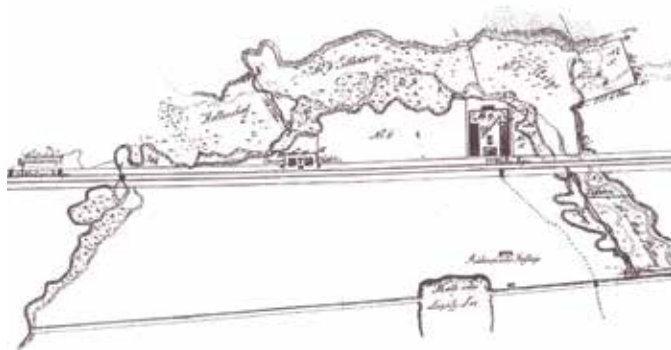
(Johana Kristofa Broces zīmējums – 1795. gads)

Jauno iztaisnoto pasta ceļa posmu Rīga – Englērtē sāk projektēt 1837. gadā.

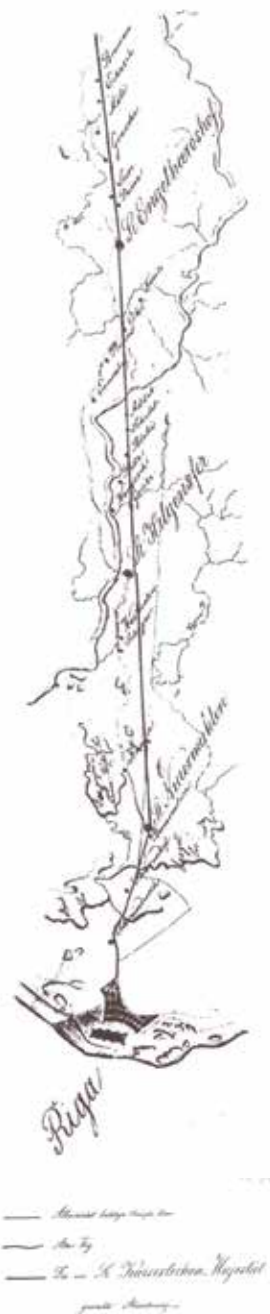
Lai nevajadzētu būvēt 2 tiltus pāri Krievupes līkumam, tad upes iztaisnošanai izrok kanālu. Tagad Krievupe tek pa jauno gultni.

Krievupe

Rīgas - Englērtes šosejas fragments Garkalnes posmā ar šosejas māju №2, Ropažu pasta staciju un Krievupes iztaisnošanai izrakto kanālu. 1845. gads.

Sanktpēterburgas - Rīgas šosejas plāna fragments: posms no Rīgas līdz Englērtēi.

Infrastruktūra

Rodenpoisas pasta staciju atklāja 1847. gada 1. janvārī. Līdz ar dzelzceļa izbūvi 1889. g. pasta stacija zaudēja savu nozīmīgumu. Tur ierīkoja Ropažu Mazgadīgo noziedznieku koloniju, kura beidza pastāvēt 1944. gadā.

Padomju laikā te bija Baltijas kara apgabala inženieru karaspēka štābs.

Rodenpoisas (Ropažu) pasta stacijas saimniecības ēka un dzīvojamā ēka.

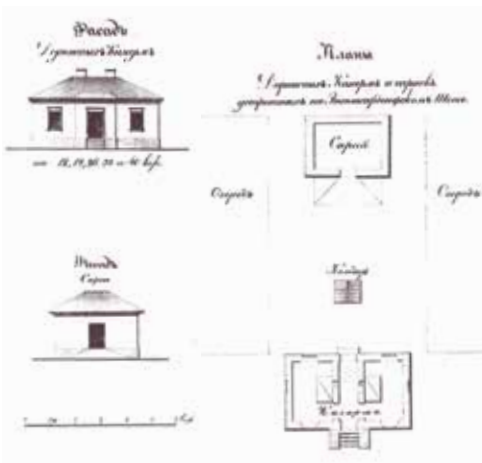
Tagad vecajā pasta ēkā ir veikals, bet saimniecības ēkā Garkalnes Komunālserviss, doktorāts, ātrā palīdzība, policija, piebūvēts Dienas centrs.

Rodenpoisas (Ropažu) pasta stacijas (Garkalnē) un Engļārtes pasta stacijas (Raganā) fasādes.

Ceļu sarga māja (Šosejas māja Nr. 1).

Šosejas māju Nr. 1 - Nr 5 ēku kompleksa fasāde un plāns.

Šeit pie Rodenpoisas pasta stacijas, atradās 20. versts stabs

1887. gadā tiek uzbūvēta Rīgas – Sanktpēterburgas dzelzceļa līnija un 1889. gadā uzcelta „Rodenpoisas” dzelzceļa stacija. Pirmā pasaules kara gados no šīs stacijas tika izbūvēti šaursliežu dzelzceļi: Allažu un Zaķumuižas virzienos – 750 mm platumā; Gaujasmuižas (Ādažu) virzienā – 600 mm platumā. Šaursliežu dzelzceļa ritošā sastāva apkalpošanai stacijā bija ierīkots depo.

Kopš 1919. gada dzelzceļa stacijas nosaukums ir „Ropaži”. 2011. gada 29. maijā to pārdēvēja par „Garkalnes” dzelzceļa staciju. Piemiņas akmens pie dzelzceļa stacijas - 1949. gada 25.-28. marts – Melnās dienas. No „Ropažu” stacijas deportēja uz Sibīriju Latvijas iedzīvotājus. No visas Latvijas – 42149 cilvēkus ar 31 vilcienu sastāvu.

Ropaži (Garkalnes tā laika nosaukums) kā apdzīvota vieta ar vasarnīcām sāka apbūvēties kopš 1908. gada. Pateicoties veselīgajam priežu mežam un ezeriem, te veidojās kūrorts ar peldvietām un tenisa kortiem. 1925. gadā Ropažiem piešķīra biezi apdzīvotas vietas (ciema) statusu.

20. gs. divdesmitajos gados Nikolajs Bērziņš dibināja pirmo pastu Garkalnē, Vidzemes šosejā 18. Kopš 1939. gada Garkalnes pasts atrodas Vidzemes šosejā 23.

Ropažos bija pieci krogi: Venču, Rusava, Žagarkrogs (attēlā), Kauču, Jaunštāles.

No 1929. g. līdz 1938. g. izbūvēts melnais segums (bituminējums) līdz Ieriķiem, kurš gāja arī cauri Ropažiem (Garkalnei).

1974. gada 11. oktobrī atklāja kapitāli rekonstruēto Rīgas – Pleskavas autoceļa galveno posmu, kurš aplieca Garkalnes ciemu un gāja pāri pa jaunuzbūvēto dzelzceļa tiltu.

Rīgas-Pleskavas autoceļa kapitāli rekonstruētā posma atklāšana. LPSR autotransporta un šoseju ministrs E. Slēde pārgriež tradicionālo atklāšanas lenti.

Garkalne un Vidzemes šoseja no putna lidojuma.

1932. gadā Ropažos uzcēla Latviešu labdarības biedrības vasaras mītni. Te pansijā uzturējās labi situēti rīdzinieki, arī rakstnieki, kuri iestādīja liepu aleju, kas tagad grezno Vidzemes šoseju cauri Garkalnei.

1940. gadā te bija pirmā pionieru nometne Latvijā. Ēka tika pielāgota arī Garkalnes 7-gadīgās pamatskolas vajadzībām.

Tagad ēka rekonstruēta par dzīvojamo namu un saucas „Rakstnieku nams”.

1946. gadā tika izveidots Garkalnes ciems

Bijušajā vasarnīcā iekārtoja Garkalnes ciema padomi, bibliotēku, ambulanci. 1990. gadā šeit uzcēla jaunu ēku Garkalnes pagasta padomei, klubam, bibliotēkai.

219

219

218

219

218

Zaļās
vasarnīcas
vieta

Kalniņi
Kainu iela

Dzelzceļa iela
Vidus iela

Pieminekļis 1949. gada
izsūtītajiem

Dzelzceļa stacija
"Garkalne"

Bizdona māja

Andersona māja

Veikals

Piladžu iela
Zaļā iela

Žagarkroga vieta

1906. gada
revolūcionāru
soda vieta

Kocera māja
Andersona māja

2.66
Zobārsta māja

Uģes iela

Bij. vācu
baložu pasta

Bij. apsā
Vācu gdi
novietni

2.23

Bij. Ropāžu pasta
stacija un mazgādīgo
noziednieku labošanas
iestāde un kara daļa

el.apakšst.
"Ropaži"

Trezori
Lejas Trezori

Sosejas māja
nr. 2
Madaras 1

Madaras 2

Bijusi rakstnieka
Jāņa Jaunsudrabiņa
māja

Jāņa Jaunsudrabiņa
piemīnīstības akmens

Veikals

Bij. Rusavas krogs

Tānceres māja

Bij. Rusavas
smēde

Dravī iela

Ropāžu
brāļu kapi

Laišgalu iela

Saulas iela

Krievupe

Priežu iela

Kafejnīca
"Niki"

2.17

2.21

Iespējamā
vācu armijas
noliktavas vieta

2.27

Melns šoseja

Krievupes kanāls

Dūņezers

Rakstnieka Jāņa Jaunsudrabiņa
laivas piestātnes vieta

1

2

3

14

Jaunā Garkalnes skola renovēta 2014. gadā. Garkalnes MVV pirmskola renovēta 2006. gadā.

Garkalnes jaunajā sabiedriskajā centrā Vidzemes šosejā 33B atrodas bibliotēka un J. Jaunsudrabiņa piemiņas istaba.

2015. gada 16. maijā notika pirmais Muzeju nakts pasākums.

Ropaži (tagad Garkalnes ciems) 1935. g.

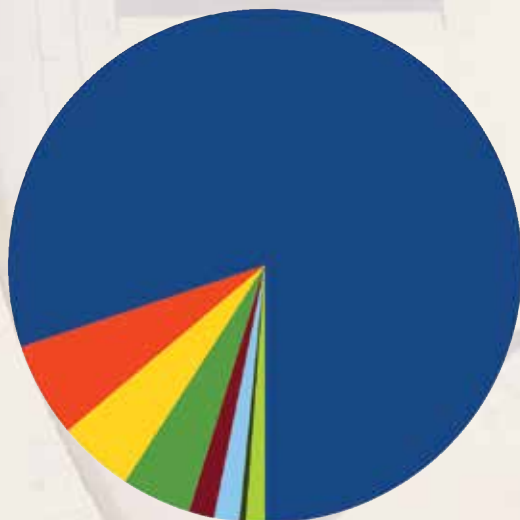
Ropažu ciems atrodas Rīgas apriņķa Ādažu pagastā un daļa – Ropažu pagastā. (Pēc otrā pasaules kara ciema robežas apvienotas, tagad saucas Garkalnes ciems).

Vispārējs apskats – senāk Ropažu ciems saukts par Ropažu vasarnīcu rajonu. Ciems sācis apbūvēties kopš 1908. gada, kad Bukultu muižas īpašnieks uzsāka sadalīt savu priežu mežu Rīgas – Valkas dzelzceļa stacijas Ropaži tuvumā. Šos apbūves gabalus pa lielākai daļai ieguva Rīgas iedzīvotāji vasarnīcu būvei. Līdz 1914. gadam bija jau uzceltas apm. 50 vasarnīcas. Pēc Pirmā pasaules kara apbūve turpinājās un, ievēdot agrārreformu, ciemam piedalīja vēl jaunus apbūves gabalus. Rīgas tuvums un ērtā dzelzceļa satiksme ar to stipri veicināja Ropažu ciema attīstību. Ciemā ir viesnīca, pansija, 3 pirmās šķiras krodzniecības veikali, gaļas tirgotava un 10 veida veikali.

Satiksme (attālumi) – Ropažu ciems atrodas 8 km no Ādažu pagasta nama un tiešā tuvumā – dzelzceļa stacija Ropaži. Ar Rīgu ciemam ir autobusu satiksme.

Iedzīvotāji – 1935. gadā bija 252 iedzīvotāji. Pavisam ciemā dzīvo 91 atsevišķa ģimene. Pēc tautības šie iedzīvotāji sadalās sekojošā kārtā:

latvieši	202
baltkrievi	15
krievi	12
vācieši	11
poļi	4
lietuvieši	4
igauņi	1
u.c. tautības	3

Valsts, pašvaldības un sabiedriskās iestādes Ropažu ciemā

Garkalnes pasta – telegrāfa kantoris, Policija, Rīgas latviešu labdarības biedrības bērnu kolonija, Ropažu mazsaimniecību veicināšanas biedrības nams ar izrīkojumu zāli, Valsts Ropažu mazgadīgo noziedzīgo meiteņu kolonija.

Apdzīvoto vietu (māju) skaits, raksturs un labierīcības – Ropažu ciemā ir 64 mājas, no kurām 41 pieder latviešiem. 30 mājās ir petrolejas lampu apgaismošana, bet 34 – elektriskā. Māju lielums no 2 – 6 istabām un vairāk istabām.

Tirdzniecības un rūpniecības iestādes

- Viesnīca un I šķiras traktieris – īpašnieks Kārlis Šulcs,
- I šķiras traktieris – īpašnieks Arnolds Krūze – Žagarkrogā,
- I šķiras traktieris – īpašniece Alvīne Rudzīte – Rusava krogā,
- Pansija – īpašniece Zinaida Engelharde,
- Bufete – nomniece Antonija Mauriņa – Ropažu dzelzceļa stacija.

Pārtikas preču tirgotavas

- Marijas Iljinas tirgotava,
- J. Stendera tirgotava,
- Hermaņa Timermaņa tirgotava,
- Arnolda Siliņa tirgotava,
- H. Blinova tirgotava,
- Jūlija Krūzes tirgotava,
- Mārtiņa Bizdena tirgotava,
- Gaļas tirgotava – īpašnieks Osvalds Āboliņš,
- Vīnu un degvīna tirgotava – Hermanis Timermanis,
- Frizētava – Zelma Eliāsa,
- Frizētava – Jēkabs Paviljāns,
- Aptieka – īpašnieks Jānis Štekerhofs.

(Tā tika apgādāti vietējie 252 pastāvīgie iedzīvotāji, kā arī vasaras sezonas laikā dzīvojošie vasarnieki)

Ropažu ciema – māju īpašnieki 1935. gadā

Nr.	Ropažu vasarnīcas īpašnieks/ce	Nr. 37	Emilija Martinsone
Nr. 1	Voldemārs Zamuelis	Nr. 37a	Veronika Miķelsone
Nr. 2	Rīgas labdarības biedrība	Nr. 38	Jēkabs Rūpolts
Nr. 3	Reiholda Lindenberga mantinieki	Nr. 39	Vilis Stūritis
Nr. 4	Nikolajs Belousovs	Nr. 39a	Osvalds Kuraus
Nr. 5	Hermanis Tīmermanis	Nr. 39b	Jānis Bļinovs
Nr. 6	Kārlis Purns	Nr. 40	Rūdolfs Drillis
Nr. 7	Heinriha Keka mantinieki	Nr. 41	Marija Baumanē
Nr. 8	Hermanis Tīmermanis	Nr. 42	Emma Vintere
Nr. 9	Mārtiņš Siliņš	Nr. 43	Eduards Blumbergs
Nr. 10	Eduards Donats	Nr. 43a	Hermanis Zēgers
Nr. 11	Kārlis Šulcs	Nr. 44	Indriķa Veidemaņa mantinieki
Nr. 12	Jānis Stenders	Nr. 45	Kārlis un Alvine Kalniņi,
Nr. 13	Alīda Horne	Nr. 46	Alvine-Rozalija un Rūdolfs Egle
Nr. 14	Bunhards Keks	Nr. 47	Elvira Linde
Nr. 15	Hermanis Tīmermanis	Nr. 48	Rūdolfs Stūritis
Nr. 16	Fricis Andersons	Nr. 48a	Jūlijs Gailītis
Nr. 16a	Anna Antule	Nr. 49	Kārklīņa mantinieki
Nr. 17	Erika Ter – Hačaturjans	Nr. 49a	Aleksandrs-Fridrihs un Aleksandra Dišleri
Nr. 18	Fricis Andersons	Nr. 50	Ernestīne Grīnblate
Nr. 19	Zāmelis Levins	Nr. 51	Jelisejs Dudko
Nr. 19a	Mārtiņš Bizdens	Nr. 51a	Marija Tirmzale
Nr. 20	Alīde Horne	Nr. 52	Ida Marienfelde
Nr. 21	Roberts Kocers	Nr.	Ropažu gruntsgabala īpašnieks
Nr. 22	Jānis Helšteins	Nr. 14F	Teodors Deičs
Nr. 23	Sofija Pinoci	Nr. 67F	Emma Janule
Nr. 24	Marta Veiss	Nr. 68F	Jelisejs Dudko
Nr. 25	Alvīna Āboliņa	Nr. 70F	Matilde Raudiņa
Nr. 26	Teodors Marts	Nr. 81F	Milda Brastiņa
Nr. 27	Vilhelmīne Miķelsone	Nr. 82F	Pēteris Ozoliņš
Nr. 28	Vasilija Pluščeva mantinieki	Īpašuma nosaukums	Īpašnieks
Nr. 29	Jāņa Eppingera mantinieki	Žagaru krogs	Ropažu mazsaimniecības veicināšanas biedrība
Nr. 30	Georga Sajes mantinieki	„Grāveļi”	Jānis Ozoliņš
Nr. 31	Bruno Sproģis	„Jāņa māja”	Jānis Iljins
Nr. 32	Mušinska mantinieki	„Indriķsona vasarnīca”	Renholds Indriķsons
Nr. 33	Kurts Saje	„Gruziša vasarnīca”	Artūrs Gruzītis
Nr. 34	Gustava Krība mantinieki	Ropažu dzelzceļa stacija	Satiksmes ceļu ministrija
Nr. 35	Rūdolfs Krībs		
Nr. 36	Emma Šulce		

Valsts statistiskās pārvaldes izdevums. Rīga, 1936. g. Sastādījis – V. Salmāns un A. Maldups

Tēlnieka un metālkalēja Arvīda Brastiņa atmiņas par Ropažu ciemu pirms II pasaules kara

Kādu pavasari, manai ģimenei aizbraucot uz mūsu vasarnīcu Ropažu ciemā, dzirdējām, ka arī J. Jaunsudrabiņš šē apmeties uz dzīvi. Viņa mājiņa, labāk sakot, J. Jaunsudrabiņa nākamās sievas Frīdas nepabeigtā mājiņa atradās Ropažu ciema galā uz Rīgas pusi, kādus simts metrus no Vidzemes šosejas, iepretim **meiteņu labošanas iestādei, kur senāk bija zirgu pasts**. Mūsu vasarnīca no J. Jaunsudrabiņa bija nepilnu kilometru aiz stacijas, pāri šosejai, tādēļ viņu tūlīt nesatiku.

Vispirms par Ropažu ciemu, ciema īpatnībām un apkārtni, jo citādi nebūtu saprotama J. Jaunsudrabiņa rīcība tā vai citādi. **Ciemā ap 200 mazmāju un vasarnīcu**. Gandrīz visas celtas kā ziemas mājas ar hektāru vai lielāku zemes platību pie katras. Uzskāpjot **trigonometriskajā tornī**, visapkārt mežs ar ciemu kā oāzi vidū. Pa vidu ciemam, līdztekus dzelzceļam un šosejai, tek upe, kas sadala ciemu divās administratīvās daļās. Lielākā puse pieder pagasta Garkalnes novadam ar savu baznīcu, kapsētu, skolu, pastu un dzelzceļa staciju, otra – Ropažu pagastam, kura centrs ir 18 kilometru attālu. Lai gan J. Jaunsudrabiņa māja un meiteņu kolonija atrodas šaipus upei, tomēr skaitās Ropažu pagastā. Vecais Rīgas lielceļš gājis divus kilometrus uz Gaujas pusi, gar Garkalnes baznīcu, skolu un kapsētu. Teikās un pasakās minētajā **Kauču krogū** tagad ir mežziņa māja. Kilometriem tālu priežu meži, viršu lauki, smilšu kalni, purvi un ielejas. Netālu no J. Jaunsudrabiņa mājas ir Dūņu ezers, sēra ezers, kurā peldas. Melnais ezers, drusku tālāk Sudrabezers, Venča un Bullu ezeri. Uz vienu pusi ir Gauja 3 kilometrus, uz otru pusi Tumšupe 4 kilometrus. Zivīm, mellenēm, sēnēm, dzērvenēm – katram sava izdevīga vieta, kādēļ bez velosipēda te nevar iztikt, un arī J. Jaunsudrabiņš sev iegādājās ratu.

Ropažu ciemā nebija malkas tirgotavas, to vajadzēja uzcirst pašiem. Mežniecībā bija jāsalīgst kāds meža gabals izretināšanai. Tieši šai nozarē parādījās J. Jaunsudrabiņa kārtības mīlestība: ierādītais meža gabals bija apstrādāts kā puķu dārzs. Ar ragaviņām savestie sīkākie koki un zari bija sazāģēti un sacirsti vienādos garumos un pat resnumos, nokrauti vistaisnākās ieliņās.

J. Jaunsudrabiņš pamazām nobeidza mājas izbūvi, kas nemanot pārvērtās siltā un patīkamā mītnē. Radās sava ēka rīkiem un malkai, vistām kūtiņa, pie kuras zivju žāvētava un sēta, un pirmā kara izsistajā bedrē – pagrabs.

(Izraksti no A.Brastiņa vēstulēm Jānim Jaunsudrabiņam ārzemes)

08.05.1953. Jangstaunā Arvīds Brastiņš

„Miļie Jaunsudrabiņi,

... Es dzīvoju no cerībām, ka varbūt atkal staigāsim pa **Ropažu** mežiem.”

10.02. 1954. Jangstaunā Milda un Arvīds Brastiņi

„Miļie Jaunsudrabiņi!

... Žēl **Ropažu** silu, bekošanas, brīnišķīgo dzērveņu purvu. Es gan, un vīrs jau nu pavisam nē, te neiedzīvosimies. ...Tā nu dzīvojam un dadzīvojam.... Visu jauku vēlēdami 1954. gadā, Jūsu Brastiņi.”

Ropažu mazgadīgo noziedzīgo meiteņu kolonija (pēc Garkalnes iedzīvotāja Imanta Zanta stāstītā pierakstīja Inta Gūtmane)

Pirmsākumā šajā vietā bijis zirgu pasts. Kad to likvidēja, šeit tika izveidota Valsts Ropažu mazgadīgo noziedzīgo meiteņu kolonija. Kolonijā bijusi izvērsta plaša moderna naturālā saimniecība – 36 pāraudzināmās meitenes apmācītas dažādos saimniecības darbos, jo bijis 18 ha zemes, 18 govīs, ap 1,5 tūkst. vistu, 1 zirgs, cūkas, augļu koki, ogu krūmi, košumdārzs, sakņu dārzi. Tad vēl vesela rinda saimniecības ēku – gan virtuves, gan kūtis vistām, govīm, cūkām, zirgam, gan ledus pagrabi, pieliekamās telpas. Bez tam meitenes apmācītas kulinārijā, aušanas darbos, lai pēc izešanas brīvībā prastu veidot savu darba dzīvi. Esot rīkotas arī dažādas izklaides – sarīkojumi, kur meitenes rādījušas savu māku gan organizēšanā, gan dažādu gardumu gatavošanā – kūkas, tortes, cepumi, maize.

Bet bijis arī cietums, kur nepaklausīgajām pārdomāt savus grēkus. Visumā meitenēm šajā kolonijā ļoti paticis un ar asarām šķīrušās no šejienes pēc soda termiņa beigām. Dažas pat mēģinājušas izdarīt kādu pārkāpumu, lai nokļūtu atpakaļ (piem.: izrāvušas sievietēm no rokām somiņas stacijā).

Kolonija pārstājusi eksistēt 1944. gadā, kad visa ciema dzīve kardināli mainījās.

Vācu laikā saimniecības ēkā ierīkota lazarete ar ievainotajiem vācu armijas karavīriem (tagad te ir Garkalnes komunālserviss). Otrā lazarete esot atradusies barakā pie jaunās pābrauktuves (Smilšu un Meža ielu stūrī). Lazaretēs mirušos karavīrus apbēdīja laukumā pie Mālpils ceļa un uzlika baltus bērza krustus ar uzrakstiem (žetoniem). Pēc kara kapu vietas nolīdzināja un vēlāk padomju laikā cilvēki uz šīs zemes uzbūvēja privātmājas, pat nezinot, kas zem tās atrodas. Taču

dzīvošana šajā vietā nebija patikama un cilvēki mistiskā kārtā daudz slimoja, un arī pārcēlās uz citurieni. Tikai 2010./2011. g. atklāja šo notikumu iemeslus. Par to tika aprakstīts republikas presē.

Rakstnieks un gleznotājs Jānis Jaunsudrabiņš par Garkalni

1938. gada pavasarī es pārcēlos ar visām mantām uz Ropažiem.

Tur Vidzemes šosejā 2 bija māja „Baloži” un hektārs jūras smiltis.

„Māja no ārpuses izskatījās pavisam neapdzīvojama: stāvbūve ar pakulu drīvējumiem, bez apmetuma. Bet iekšpuse bija izsista ar gludiem saplākšņiem. Bij glīti un silti. Manas latviskās mēbeles labi iederējās lielajā istabā. Otru – mazāko mēs nodēvējām par ēdamistabu, jo tā bija līdzās virtuvei. Arī šai istabai man bija mēbeles, apaļš, izvelkams galds, kaktā starp logiem gluži jauna bufete ar jubilejās sadāvinātiem traukiem un citiem galda piederumiem.

Mājā bija 2000 grāmatu - Meijera lielais leksikons

Gleznas - Rozentāls, Purvītis, Tilbergs, Kalve, Štrāls

Radio, 2 divriteņi, cementa baseins (120 spaiņiem ūdens) ar karūsām, Meikulītis Minkāns (kaķis)

Jānis Jaunsudrabiņš aiziet no Garkalnes 1944. gada 2. oktobrī

Gan Latvijā, gan Eiropā un pasaulē nemiera pilns laiks. Pār cilvēku likteņiem kā drūms negaisa mākonis plešas II pasaules karš. Tas nejut žēlastību un līdzjūtību, tam nav cilvēka cienīgas sejas, šeit visu nosaka kara stratēģija un taktika, un lai Dievs nedod kādam pagadīties šī nezvēra ceļā. Tomēr ļoti daudzi pagadās un daudziem tas ir pēdējais ceļš.

1944. gada 2. oktobrī, vācu armijai atkāpjoties, Garkalnes iedzīvotāji saņem pavēli stundas laikā pamest savas mājas, jo te gaidāma intensīva kara darbība. Arī rakstnieks Jānis Jaunsudrabiņš, kura mājā bija izvietojusies vācu sakaru centrāle, bija spiests visu atstāt un aiziet kopā ar sievu Nati. Ratus iedod kaimiņš, bet zirga nav. Rakstnieks pats stājas zirga vietā.

Viņi abi ar sievu Nati devās uz Rīgu, lai turpinātu bīstamo ceļu uz Vāciju, kur dzīvoja rakstnieka meita Lilija ar vīru Williju Štepleru, vācu literātu. Savas atmiņas par šo smago laiku un dzīvi Vācijā, rakstnieks ir attēlojis grāmatā „Es stāstu savai sievai”:

Bija Otrais pasaules karš, un mums vajadzēja atstāt vietu, kur gadiem bijām dzīvojuši un iedzīvojušies, stundas laikā.

Kareivji, ar kuriem mūsu māja jau vairākas dienas bija pārpildīta no augšas līdz apakšai, izteica mums dziļu līdzjūtību, vismaz ar muti.

...Es vēl iegāju savā bijušajā darba istabā, kas nu saucās Sakaru centrāle, un teicu iestādes šefam:

„Palieciet nu veseli. Sargājiet māju kā savu. Bet ja nāk pavēle atkāpties un visu nopostīt, lieciet uguni klāt. Bet vispirms palūkojiet, vai starp manām divi tūkstoš grāmatām nav kāda, kas kādam no jums patiktos. Jā gan! Dažas tur ir vācu valodā. Piemēram, Meijera lielais leksikons un daudzas monogrāfijas par gleznotājiem. Arī romāni. Tad gleznas pie sienām. Te ir Rozentāls un Purvītis. Tie ir lieli vārdi. Augšā jūs atradīsiet vēl Tilbergu, Kalvi, Štrālu. Pie šīs sienas ir daži manis paša zīmēti nieki. Ņemiet, ja vēlaties. Un te šis bārdainais vīrs esmu es. Tas lai mierīgi sadeg, kā jau daudz kas manā dzīvē sadedzis un izputējis...

Jaunsudrabiņš: „Saki – kā tev visvairāk žēl?”

Nate: „Mana Minkāniņa. Un tev?”

Jaunsudrabiņš: „Daudz kā. Pirmām kārtām man žēl Gaujas. Tad jauno ābelīšu, ko pērnajā pavasarī ar lielām pūlēm un labiem cilvēkiem palīdzot dabūju iestādīt. Dažas no tām nākamā pavasarī jau noteikti būtu ziedējušas. Nu tās tikpat noteikti ziemā apgrauzīs zaķi. Kas tās apsies? Vēl man žēl meža un vakara mākoņu virs tā. Bet, tā kā es tos nevaru iesaiņot nevienā somā, tad lai paliek vien.”

Garāmbraucējs Brimerberģis: „Velc, vecais, – kam nebaroji zirgu!”

Jaunsudrabiņš: „Nekas. Šodien es tiešām esmu zirgs, pat ļoti vecs un stipri nodzīts zirgs. Bet gan es kādreiz atkal būšu cilvēks un atspirdzis. Un tad šie paši vīreļi sitīs atkal plaukstas, kad es viņu biedrības mājā būšu kaut ko nolasījis. Viņi pat atkal sarīkos jubilejas, kad manu gadu skaits beigsies ar pieci vai nulli, kā ir jau rīkojuši. Un, ja es kādreiz miršu, tad būs pavisam liels ļembasts. Tātad – tikai uz priekšu, vecais zirgs!”

Jaunsudrabiņš stāsta Brimerberģim par Ropažu māju: „Manā darbistabā izmeklēta priedes koka mēbeles pēc Rubja zīmējuma, bet citās istabās aplīmets ar ozolu. Metāla gultas un spalvu spilveni. Arī guļamdivāni. Virtuvē plīts ar taupības riņķiem un ūdens sūkni. Šķūnītī daudz malkas, ko pats ziemā mežā sacirtu, ar ragaviņām

pārvilku un sasmalcināju. Pagalmā otrs sūknis ar vējenītēm un cementa baseins simts divdesmit spaiņiem ūdens, ar ko dārzu laistīt...”

Daugavmalā mākslinieks Ernests Veilands jautā Jaunsudrabiņam: „Uz kurieni tad domā laisties?”

Jaunsudrabiņš: „Citur jau netiek, kā vienīgi uz Vāciju. Mēs braucam ar kuģi. Tas iešot uz Dancigu. Tālāk šimbrīžam man trūkst gaismas.”

Veilands: „Nav bail, ka nenogremdē?”

Jaunsudrabiņš: „Te palikdams, tāpat grimšu.”

Jaunsudrabiņš un Nate devās uz Vāciju vecā franču tvaikonī „Malgašs”, augstā kā trīsstāvu nams.

Brigitas Zvaigznes atmiņas par Garkalni

Garkalnes intensīva apbūve sākās ap divdesmitiem gadiem pagājušajā gadsimtā. Apbūve galvenokārt sākās ap Vidzemes šoseju, Krievupīti un dzelzceļu. Vasarnīcas pārsvarā cēla baltvācieši un turīgie latvieši. 1935. gadā jau bija uzceltas 62 vasarnīcas. Mājas pārsvarā bija ar koka apdari. Pie katra īpašuma dārzs. Daudz puķu dobju un košumkrūmu. Viss bija ērtai dzīvošanai – skola, pasts, dzelzceļa stacija, vairāki veikali un krogi.

Mierīgo dzīvi 1940. gadā izjauca krievu ienākšana Latvijā. Sākās Baigais gads. Tad nāca vācieši, kuri aizejot uzspridzināja dzelzceļu un šoseju, daudzas mājas cieta no gaisa uzlidojumiem.

Kad atgriezās no bēgļu gaitām Kurzemē, Garkalni vairs nevarēja pazīt. Tukšajās vasarnīcās jau bija iemitinājušies okupanti, kuri nāca no visatpalikušākajiem Krievijas rajoniem. Lielākās mājas aizņēma armija.

Vietējie iedzīvotāji bija izslāpuši pēc kultūras un pamazām sāka organizēt deju kolektīvu un kori. Cilvēki bija ļoti atsaucīgi un neilgā laikā Garkalnē bija jau vairāki mākslinieciskie kolektīvi. Garkalnes klubā dejas notika katru sestdienu un svētdienu. Dejoja pie plašu mūzikas.

Ar laiku Garkalnes kultūras dzīve kļuva arvien aktīvāka. Piedalījāmies Dziesmu un deju svētkos Saulkrastos, kas bija mūsu rajona centrs. Piedalījāmies ar labiem panākumiem.

Latvijas Dzelzceļnieku biedrības vecbiedra Eduarda Kārkliņa atmiņas

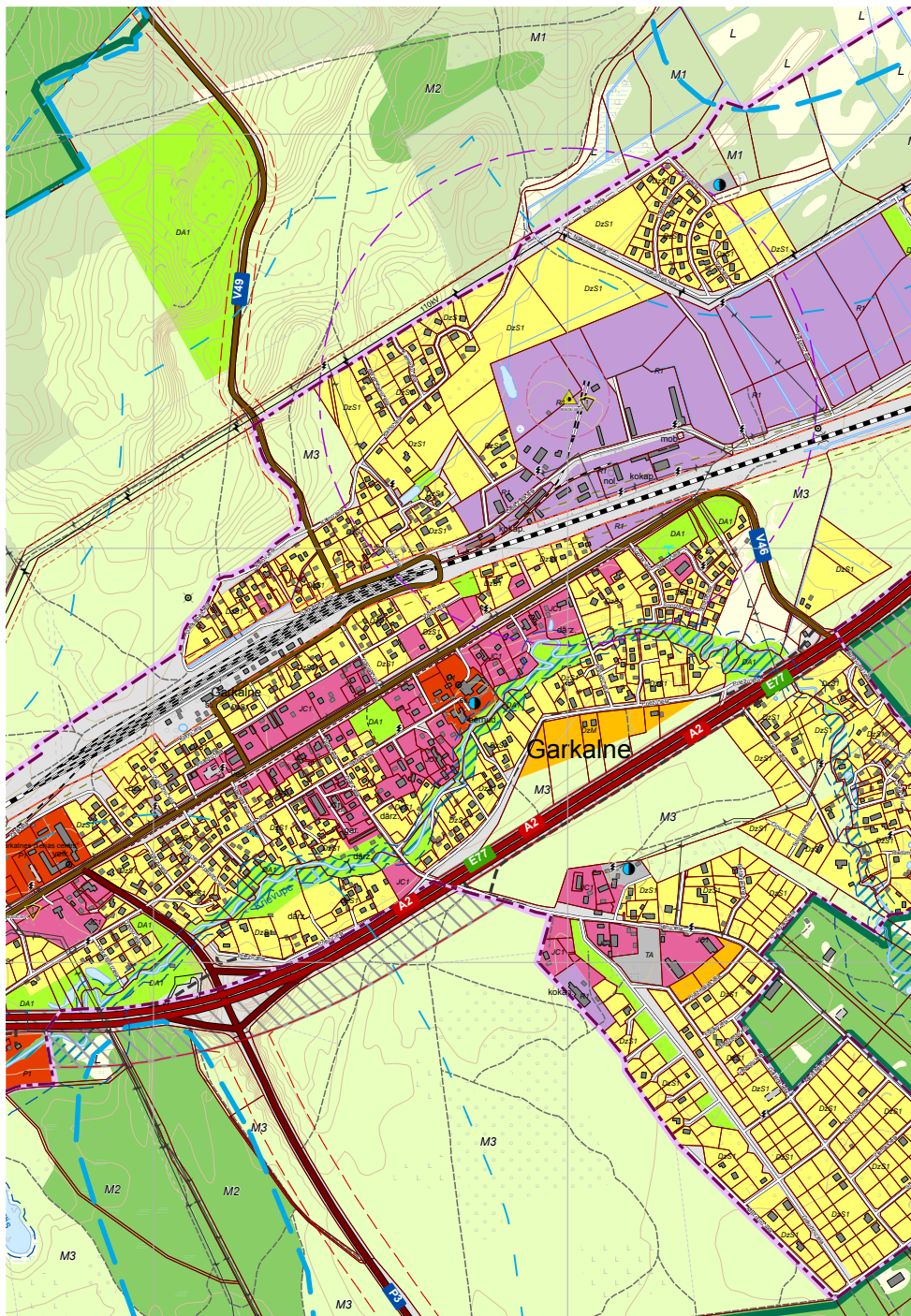
Ropažu stacija uzcelta 1889. gadā, kad atklāja Rīgas – Valkas – Pleskavas dzelzceļa līniju. Ropažu dzelzceļa stacijā, kas atrodas 23 km no Rīgas, ērti var nokļūt ar piepilsētas vilcieniem, kas iet Valmieras virzienā. (Rīga – Sigulda vai Rīga – Valmiera).

Stacijas nosaukums gan ir Ropaži, taču tā atrodas Garkalnes ciemā. Ropažu ciems (36 km no Rīgas) ir apmēram 20 km uz Dienvidiem no Ropažu dzelzceļa stacijas. Šī dīvainība radusies pirms Pirmā pasaules kara, administratīvi pārdalot visai plašo Ropažu pagastu.

Ropažu tuvumā atrodas Krievupe un 4 ezeri. Sevišķi iecienīts ir Peldezers, kuru iecienījuši vietējie iedzīvotāji un vasarnieki. Krievupi un pārējos zivīm bagātos ezerus apmeklē makšķernieki, ar skaistiem vēžiem iepriecina Krievupe.

Ropažu (Garkalnes) priežu sili vairāk atgādina parku nekā mežu, sevišķi iecienīti sēņotājiem. Ziemā te ir lieliski nobraucieni slēpotājiem no kalniem un pauguriem – katram pēc viņa spējām.

Sastādītāja: Brigita Taučkele
Tālrunis: + 371 2875 1742
e-pasts: brigita.tauckele@inbox.lv

Garkalnes ciema teritorijas plānojums 2013.-2024. gadam

GARKALNES NOVADS

garkalne.lv